

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Säntti, Joonas

Title: Lähes tarpeeksi outoa

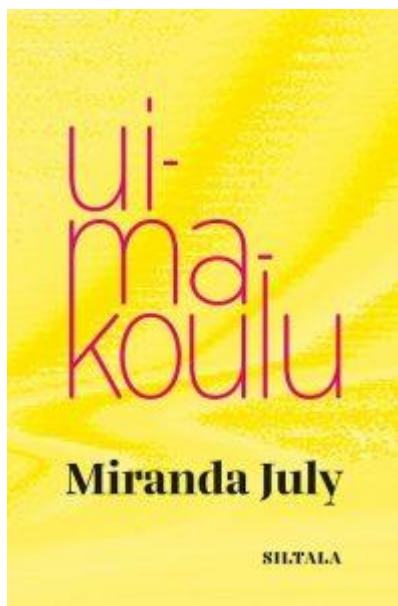
Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Säntti, J. (2017). Lähes tarpeeksi outoa. Kiiltomato, 10.9.2017.
<http://www.kiiltomato.net/miranda-july-uimakoulu/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Lähes tarpeeksi outoa

Joonas Sääntti, 10.9.2017

Miranda July: Uimakoulu 219 s., Siltala 2017 Kääntäjä(t):
Hilkka Pekkanen

”Kaikki tietävät, että jos ihmisen maalaat kokonaan peittoon talomaalilla, hän jää henkiin, kunhan jalkapohjia ei maalata.” Näin toteaa rakkaudessaan pettynyt nuori kertojahahmo **Miranda Julyn** novellikokoelman sivulla 101. En ole aivan varma, että kaikki meistä sitä tietävät, mutta edeltävät sivut luettuani saatan ymmärtää tilannetta, jossa tällainen ajatus näyttäytyy luonnolliselta.

Kertojat tulevat vähäeleisesti paljastaneeksi oman vinksahaneisuutensa.

Sitaatti kuvastaa mielestäni kirjailijalle hyvin yleistä tapaa rakentaa novelliensa kerrontatilanteita ja tunnelmaa. Julyn maailmassa ihminen arvelee tekevänsä jotain yleisten tosiasioiden piiriin kuuluvaa, arkista tai tavanomaista silloin, kun hän sanoo tai ajattelee tai toimittaa jotain ihan poikkeuksellisen pimeää. Näin kertojat tulevat vähäeleisesti paljastaneeksi oman vinksahaneisuutensa, ja hetkittäin myös yksilön tasoa laajemmin kulttuurinsa arvojen ristiriitaisuuksia. Novellistina July siis rakentaa aika paljon epäluotettavien henkilökertojen varaan.

Vieraannuttaminen käynnistyy usein absurdin komedian rekisterissä, vain hiukan huvittavana ”söpökummana”, mutta muuttuu äkisti kohti jotain kipeämpää ja vaarallisempaa. Esimerkiksi kokoelman aloittavan ”Yhteinen piha”-novellin alussa voi vielä hymistellä naapurin mieheen ihastuneen kertojan selontekoa syistä, jotka estävät aidon ystävyuden naapurin rouvan kanssa: *”Ihmiset pitävät yleensä yhtä oman kokoluokkansa kanssa, koska se ei rasita kaulaa ja niskaa niin paljon.* (10)”

Muutama sivu myöhemmin kertojan todetessa, ettei *”ollut ikinä nähnyt mitään niin intiimiä kuin nämä lasten valokuvat”* pariskunnan keittiön ovesta, hänen olemuksensa on muuttunut sekä surullisemmaksi että vaarallisemmaksi. Lukija on nähnyt väläyksiä alla kytevästä raivosta, joka ilmenee ohjekirjamaisina katkelmina vaikkapa siitä, minkä kaiken hakkaaminen veitsellä voi tuottaa tyydytystä. Kasvattaessaan oudon aluetta July pitää tapahtumat mahdollisen ja psykologisesti uskottavan sisällä. Lopulta vaikutus saattaa ulottua lukijan itsetarkasteluun: aikansa näiden hahmojen parissa vietettyään saattaa kohdata jotain uutta oman tunne-elämänsä eriskummallisuuksista.

Useassa novellissa tuodaan esille amerikkalaisten sietämätöntä positiivisuutta.

Kertojahahmoissa on samanlaisia piirteitä kuin toisella viime aikoina ahkerasti suomennetulla amerikkalaisella lyhytprosaistilla, **George Saundersilla**. Julyn poliittisuus tosin on piilevämpää ja vähemmän satiirimaista, mutta hänenkin teksteistään voi löytää aikalaiskulttuurin ruotimista. Useassa novellissa tuodaan esille amerikkalaisten sietämätöntä positiivisuutta ja itsensäkehittämisen kulttuuria. Feminististä kritiikkiä puolestaan kasvaa

ruumiilliseen häpeään liittyvästä ahdistuksesta, joka voi muuttua vinksahaneiksi kehityspyrrinöiksi, vaikka tällaisiksi: ”*Tiesin, ettei minusta koskaan tulisi laihaa, mutta päätin pyrkiä kohti kokovartalokiinteyttä, niin että minua olisi miellyttävä koskettaa pimeässä.*” (34.)

Uimakoulun kertomuksissa käsitellään usein seksuaalista ja psykologista väkivaltaa, etenkin parisuhteessa tai vanhempien ja lasten välillä, mutta henkilöiden yksilöllisyys korostuu tällaisia asetelmia enemmän. Myös seksuaalisuuden kirjo on Julyn proosassa totuttua laajempi, mukavan korostelemattomalla tavalla. Henkilöt nyt vain sattuvat tuntemaan vetoa johonkin ihmiseen tai aktiin, ja joskus intohimoisten heräämisen hetki voi tapahtua hyvin myöhäisessä iässä. Halun arvaamattomuus on tärkeämpää kuin sen luokittelu.

Enemmän tai vähemmän (eli) kritiikkiä

July on taitava novellisti. Miksi hän ei kuitenkaan innosta sen runsampiin ylistyksiin? Siitä tavallisesta ja epäreilusta syystä, että jotkut toiset ovat mielestäni niin paljon kiinnostavampia.

Suomennoksen alkuteksti, *No One Belongs Here More Than You*, on kymmenen vuoden takaa. Vertailukohteeni kaivan hieman vanhemman sukupolven yhdysvaltalaisista, usein postmodernisteiksi kuvatuista novellisteista, jotka taitavat absurdin huumorin. Sieltä löytyy esimerkiksi **Lydia Davis**, pelkistämisen ja arvaamattoman arkipäiväisen huumorin mestari, ja **David Foster Wallace**, joka osaa tehdä kuvaamistaan hetkistä tavattoman kompleksisia ja ahdistavia, aina kertomistilanteita myöten. Huomasin usein kaipaavani Julylta juuri askelta toiseen näistä suunnista. Olisit tarkempi, tiukempi! Tai sitten: vielä vähän haastavampi, kipeämpi, hullumpi! Jokseenkin tasaisena toistuva lyhyt ja toteava virke muuttuu sekun kokoelman mittaan kovin tutun kuuloiseksi.

Otan esimerkiksi kokoelman kolmannen novellin, ”Majesteetti”. Sen lähtökohtana on keski-ikäisen, jälleen kertojana toimijan naishenkilön fiksaatio Englannin prinssi Williamiin. Pian on myös toinen keskeinen ongelma ja motiivi, nimittäin hänen pelkonsa maanjäristyksiä kohtaan. Kertoja fantasioi mielessään tilanteita, joissa nämä hänen kaksi pakkomielleltään voisivat kohdata romanttisella tavalla. Haaveet keskeyttää kaupungilla kohdattu nainen, joka etsii kadonnutta koiranpentua nimeltä Peruna. Lisäksi kertojalle soittelee pikkusisko, joka hämmentää tunnustuksilla omasta seksielämästään.

Olisit tarkempi, tiukempi! Tai sitten: vielä vähän haastavampi, kipeämpi, hullumpi!

Novelli on hetkittäin varsin hauska ja sen vaihtelevuus kuljettaa ongelmitta kyydissään viidentoista sivun matkan, mutta itseisarvoksi muutuessaan tällainen outoja detaljeja lisäävä tarinallisuus on usein ärsyttävää. Kun yllätyksistä tulee säännönmukaisesti toistuvia, itse yllättävyys muuttuu puuduttavaksi. Tulee sellainen vaikutelma, että jokin novellien tyyliässä ja asenteessa on liian teknistä ja automaattista.

Minulle kokoelman parhaiten toimivat novellit olivatkin niitä, joissa tarinamateriaali on hyvin pelkistettyä. ”Portaita nouseva mies” käynnistyy tilanteesta, jossa sängyssä makaava kertoja kuvittelee hiljalleen lähestyvän murhaajan. Paikalleen lamaantuneena hän alkaa käydä läpi suhdettaan vieressä makaavaan mieheensä ja ystäviinsä. Tunne ihmissuhteiden epävarmuudesta ja epäonnistumisesta kasvaa hienosti ajan ja paikan ylittäväksi kauhukertomukseksi, jossa parisuhteet yleensä ovat murhaa: ”*Hän hengitti ulos karvasta*

ilmaa, joka saa naiset epäilemään kaikkea, ja minä hengitin sitä sisään, niin kuin olen aina tehnyt.” (48.)

Myös lyhyin novelli, ”Liikettä”, jonka kertoja kuvaa isänsä hänelle opettamia kädentaitoja, jäi kummitelemaan pitemmäksi aikaa. Eräänlaisena perintölahjanaan isä piirtää tyttärensä käteen sarjan liikkeitä ”*kuin merkkikielen kuviot*” (159). Ne ovat liikkeitä, joiden tarkoitus on tuottaa naiselle sarja orgasmeja. ”*Teet vielä jonkun naisen ikionnelliseksi, isä sanoi. Tiesin kuitenkin, etten ollut koskaan tehnyt ketään ikionnelliseksi, ja saatoin kuvitella ainoastaan, että ottaisin isän mukaan kuvaan kun se aika tulisi.*” (160.) Hiukan kuvottavalla tavalla hauska tekstistä jäi pitkäksi toviksi sellainen nihkeä epämukavuuden tuntu, joka kirjallisuuden parissa joskus tuottaa oudosti mielihyvää.

Lisätietoa internetissä [Miranda July lukee novellikokoelmaansa Josh Lacey'n kritiikki Uimakoulusta The Guardian-lehdessä Anu Silfverberg haastattelee kirjailijaa Nuoreen voimaan](#)